

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Als gemeente ontwikkelen we activiteiten waar mogelijk risico's aan verbonden zijn. Ook worden we soms geconfronteerd met autonome ontwikkelingen die gepaard gaan met risico's. Deze risico's kunnen van juridische, financiële, maatschappelijke of inhoudelijke aard zijn. Belangrijk onderdeel van managementverantwoordelijkheid is daarom het risicomanagement. Er is structureel aandacht voor risicomanagement. Dat heeft verschillende oorzaken: een steeds krappere wordende financiële positie door de crisis en rijksbezuinigingen enerzijds en een oplopend risicoprofiel vanuit de decentralisaties en grondexploitaties anderzijds.

In deze paragraaf geven wij informatie over het risicomanagement in onze gemeente. Daarmee geven we inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf laat zien hoe het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich ontwikkelen.

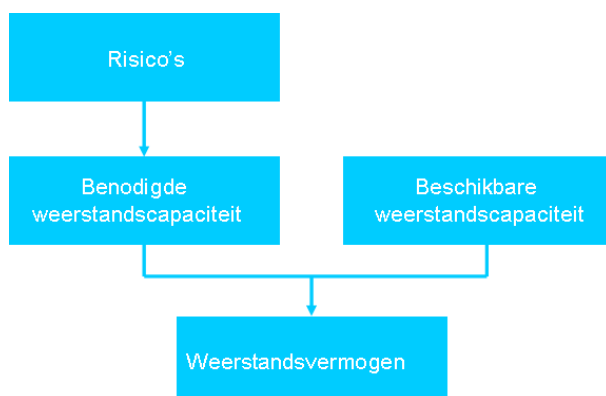
Definities

Allereerst gaan we in op de definitie van "weerstandsvermogen". Wat is dat nu eigenlijk?

Weerstandsvermogen: is het vermogen van de gemeente om (incidentele) financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

De noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen volgt uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Deze risico's worden uitgedrukt in termen van de benodigde weerstandscapaciteit.

Onder een *risico* verstaan wij de kans dat een gebeurtenis zich voordoet die (de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor) het realiseren van doelstellingen in positief of negatief opzicht beïnvloedt.

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op:

- beleid en systematiek ten aanzien van de weerstandscapaciteit;
- financiële kengetallen;
- weerstandsvermogen van de exploitatiebegroting;
- weerstandsvermogen voor de grondbedrijf projecten.

Beleid

Het huidige beleid omtrent risicomanagement is in 2007 vastgesteld. Eind 2013 heeft het managementteam – mede naar aanleiding van de goede resultaten uit de “Fraud control Quick Scan Zwijndrecht” – geconcludeerd dat het huidige beleidskader omtrent risicomanagement nog voldoet. Het MT heeft derhalve besloten het staand beleid te herbevestigen en dit te continueren. Daarbij is wel aangegeven dat risicomanagement:

- Een integraal onderdeel van de gehele bedrijfsvoering is en niet een apart onderdeel.
- Onderdeel wordt in de bedrijfsvoeringsgesprekken tussen staf en vakafdelingen om risicomanagement structureel onder de aandacht te houden.
- Samen met het onderwerp integriteit onderdeel uitmaakt van ons frauderisicobeleid.

Door het feit dat de laatste beleidsevaluatie weer vier jaar geleden is zullen we in 2017 ons risicomanagement wederom tegen het licht gaan houden en aanpassingen treffen indien dit noodzakelijk blijkt.

Systematiek

Op dit moment maken wij op basis van een gedegen risico-inventarisatie een reële inschatting van de noodzakelijk geachte omvang van de weerstandscapaciteit. Bij de bepaling van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen streven wij geen exacte nauwkeurigheid na, maar werken wij met een zogenaamde bandbreedte. Wanneer de beschikbare weerstandscapaciteit onder het minimum van deze bandbreedte ligt of dreigt te komen, verplichten wij onszelf maatregelen te nemen die ertoe moeten leiden dat de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit binnen de begrotingsperiode weer in evenwicht is. Wanneer benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit in evenwicht zijn (het weerstandsvermogen bevindt zich binnen de bandbreedte) is er enige beleidsvrijheid ten aanzien van de keuze om dichterbij de minimumgrens dan wel dichterbij de maximumgrens te gaan zitten. De financiële positie van de gemeente in relatie tot de conjuncturele ontwikkeling speelt hierbij onder andere een rol.

In het weerstandsvermogen maken wij onderscheid tussen het weerstandsvermogen van de reguliere exploitatiebegroting en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Qua aard en risicoprofiel verschillen deze beide activiteiten namelijk wezenlijk van elkaar en is de benaderingswijze enigszins verschillend. De provincie beoordeelt, als toezichthouder, het weerstandsvermogen van de gemeente wel als één bedrag.

Financiële kengetallen

Met ingang van het begrotingsjaar is het voorgeschreven om een aantal financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op te nemen. Doel hiervan is het vergroten van inzicht in de financiële positie van de eigen gemeente, maar ook om deze (op termijn) te kunnen vergelijken met andere gemeenten.

Hieronder volgt eerst een recapitulatie van de betreffen kengetallen, waarbij de ontwikkeling wordt weergegeven tussen de:

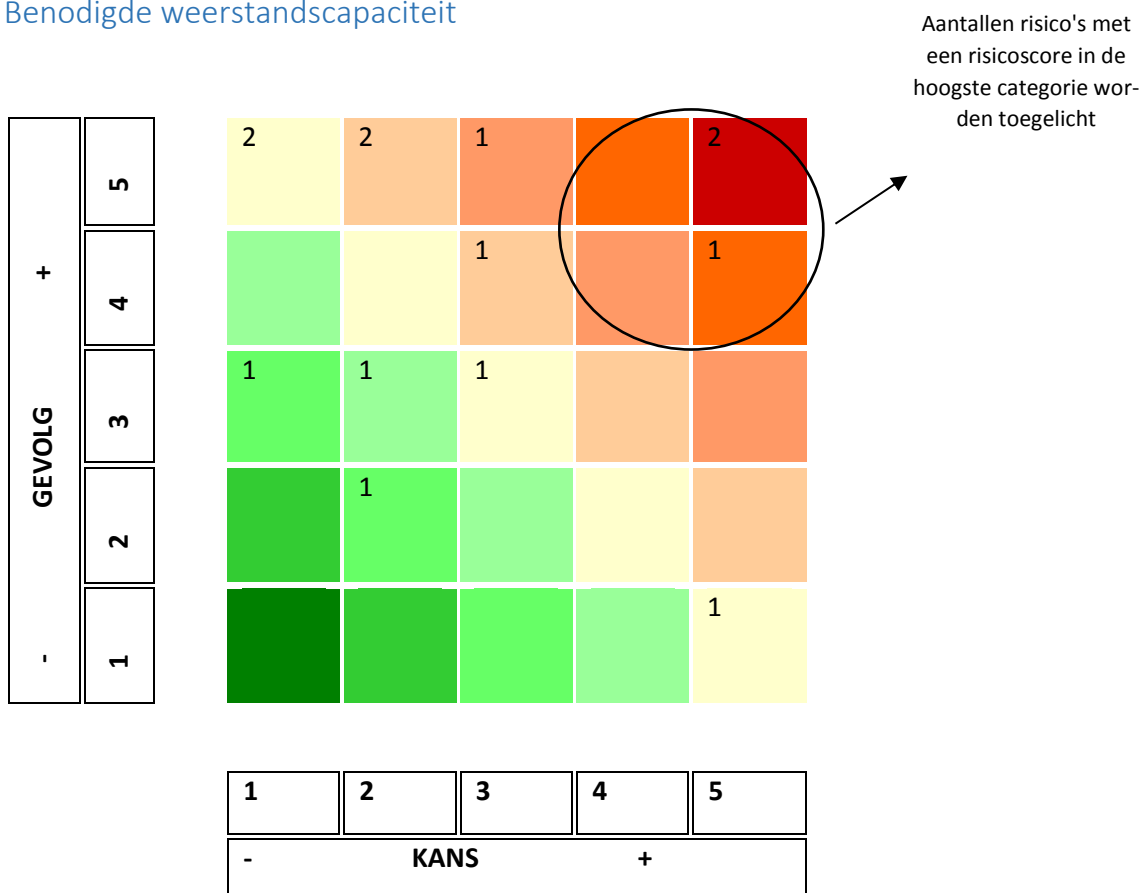
- rekening 2016
- begroting 2017
- begroting 2018-2021.

Vervolgens geven wij een korte toelichting op ieder kengetal. De verwachting is dat in de komende jaren er een landelijke normering per kengetal komt. Voorsnog hebben de kengetallen een signaleeringswaarde. We relateren die voor zover mogelijk aan normen die door de VNG worden gehanteerd.

Geïventariseerde risico's

	Risico	Risicoprofiel	Kwantificering
1	Mede-eigenaar ROM-D		pm
2	Contractvernieuwing Erfpacht	Gemiddeld	€ 30.000
3	Aansprakelijkheid publieke dienstverlening	Laag-gemiddeld	€ 200.000
4	Fin. aansprakelijkheid Verbonden partijen	Laag-gemiddeld	€ 600.000
5	Achterstanden archief	Laag	pm
6	Renterisico LOC	Laag-gemiddeld	€ 10.000
7	De Volgerlanden	Hoog	€ 1.280.000
8	Borg- en garantstellingen excl. HVC	Laag	pm
9	Garantstellingen HVC	Laag-gemiddeld	€ 2.540.000
10	Oplopende rente geld- en kapitaalmarkt	Laag	pm
11	Borg- en garantstellingen woningcorporaties	Laag	pm
12	Planschades	Laag-gemiddeld	pm
13	Aansprakelijkheidsstelling Loveld	Gemiddeld	€ 15.000
14	Asbest Lindtsedijk	Gemiddeld	€ 10.000
15	Jeugd	Gemiddeld-hoog	€ 450.000
16	Bijdrage Veiligheidsregio	Gemiddeld-hoog	€ 300.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor deze begroting hebben we onze risico's voor de exploitatie geactualiseerd en dit zijn op dit moment de belangrijkste risico's:

De Volgerlanden [5-5]

Sinds 1996 werkt de gemeente Zwijndrecht samen met de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht aan de ontwikkeling en realisatie van het project De Volgerlanden. Het aandeel van de Gemeente Zwijndrecht in het exploitatieresultaat van dit project omvat 50% bij een resultaat tot € 20 miljoen (eindwaarde) en 1/3^e deel van het meerdere boven de € 20 miljoen (eindwaarde).

De exploitatiebegroting voor het project De Volgerlanden omvat een nog te realiseren investeringsvolume van bijna € 55 miljoen (rentekosten inbegrepen) en een nog te realiseren opbrengst (voornamelijk uit grondverkoop) van € 122 miljoen in de komende elf jaar. De omvang van deze bedragen en de looptijd van het project (tot eind 2028) zijn een maatstaf voor de omvang van de risico's die bij de ontwikkeling van De Volgerlanden horen.

Bij het opstellen van de GREX 2017 is ook de risicoanalyse geactualiseerd. Uit de risicosimulatie over de risico's die zich binnen drie jaar kunnen manifesteren volgt dat het 90% zeker is dat deze risico's afgedekt kunnen worden met een bedrag van € 4,1 miljoen (gewogen risicobedrag). De grootste risico's hebben betrekking op de looptijd van de gronduitgifte en de verwachte prijsontwikkeling van de grondprijzen (er wordt rekening gehouden met een gemiddelde inflatiecorrectie van 2% per jaar). In bijlage 1b vindt u een nadere toelichting op deze risico's (respectievelijk op bladzijde 30 en bladzijde 33).

Het risicoprofiel is ten opzichte van vorig jaar bijna gehalveerd. De verbetering van het risicoprofiel wordt voornamelijk veroorzaakt door het verdwijnen van enkele belangrijke programmatische risico's. In het afgelopen jaar zijn de contouren van de nieuwe stedenbouwkundige opzet voor het plan-deel Oost nader uitgewerkt. Deze uitwerking heeft duidelijk gemaakt dat het in de grondexploitatie opgenomen programma ook daadwerkelijk ruimtelijk past. Ook is het risico op een programmatische mismatch tussen vraag en aanbod minder aan de orde dan vorig jaar: het hoge aantal dure kavels is reeds iets afgenomen en ook is duidelijk geworden dat de financiële gevolgen van een eventuele programmatische omzetting en/of vertraging klein zullen zijn.

Het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden wordt gedekt door een voorziening die gebaseerd is op een contante waarde. Als een risico zich voordoet en het verwachte exploitatieverlies neemt daardoor toe dan zal de voorziening aangevuld moeten worden. De omvang van deze aanvulling is niet alleen afhankelijk van de hoogte van de verliestoename maar ook van de resterende looptijd van het project waarin jaarlijks rente aan de voorziening toegevoegd wordt. Een vertaling van het genoemde risicobedrag van € 4,1 miljoen naar de impact op ons vermogen kan mede daardoor slechts bij benadering aangegeven worden. Wij gaan voor ons aandeel uit van een risicoreservering van € 2 miljoen in de eindwaarde. Deze risicoreservering dient dan tegen een contante waarde te worden gewaardeerd om het risico dat de voorziening eind 2017 aangepast moet worden in beeld te krijgen. Dit betekent dat we voor ons aandeel in het exploitatieverlies van De Volgerlanden rekening moeten houden met een risicoreservering van € 1,6 miljoen (contante waarde 1 januari 2018).

Risico-inventarisatie uitvoering Jeugdwet [5-5]

De middelen die Zwijndrecht ontvangt vanuit de decentralisatie Jeugdwet (2015) zijn taakstellend voor het budget dat de Dienst Gezondheid en Jeugd voor dit onderwerp ter beschikking krijgt.

De onder de Dienst vallende Service organisatie Jeugd (SOJ), is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. In de begroting 2018 van de SOJ zijn de begrote uitgaven gelijkgesteld aan de inkomsten vanuit het rijk, conform stand beleid.

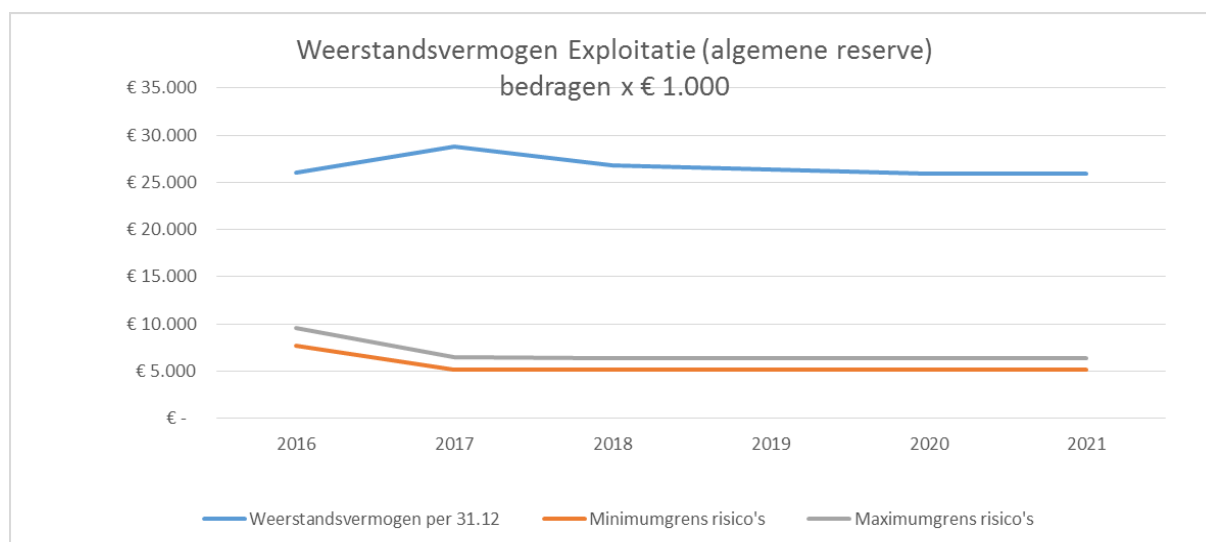
Zoals reeds in de Kadernota 2018 gemeld, bestaan er (financiële) risico's op het beleidsveld Jeugd. De kans is groot dat de zorgvraag groter is dan verwacht, wat kan leiden tot wachtlijsten op het moment dat het budget door de zorgverleners volledig is uitgegeven. In 2017 leidt dit al tot een bijstelling van de begroting SOJ en (dus) ook die van Zwijndrecht.

Vanaf de begroting 2017 houden we rekening met dit risico.

In de kadernota 2019 zal naar verwachting het structurele financiële beeld van de jeugdzorg verwerkt kunnen worden in de begroting. Op dat moment is de (gewijzigde) meerjarenbegroting van de SOJ namelijk vastgesteld. De SOJ spant zich in om zo spoedig mogelijk tot een sluitende begroting te komen.

Verloop weerstandsvermogen

Het verloop van het weerstandsvermogen voor de exploitatie ziet er als volgt uit:

Prognose weerstandsvermogen Exploitatie (algemene reserve) 2016-2021

bedragen x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Weerstandsvermogen per 01.01	€ 15.060	€ 26.036	€ 28.732	€ 26.762	€ 26.312	€ 25.902
Exploitatiesaldi voorgaande jaren	€ 12.188	€ 6.057	€ 1.214	€ 1	€ 306	€ 29
Toevoegingen	€ 1.767	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Onttrekkingen	€ 2.978	€ 3.361	€ 756	€ 451	€ 104	
Weerstandsvermogen per 31.12	€ 26.036	€ 28.732	€ 26.762	€ 26.312	€ 25.902	€ 25.931
Minimumgrens risico's	€ 7.681	€ 5.211	€ 5.115	€ 5.115	€ 5.115	€ 5.115
Maximumgrens risico's	€ 9.601	€ 6.514	€ 6.394	€ 6.394	€ 6.394	€ 6.394

Risicoprofiel grondbedrijf

Elk jaar bepalen wij het risicoprofiel voor het grondbedrijf, waarna we het risicoprofiel vertalen in een benodigde omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. De risico's van het project De Volgerlanden zijn hier niet inbegrepen, deze worden gedekt uit de algemene reserve.

De door ons gehanteerde methode maakt onderscheid in:

- *Marktrisico's*: dit omvat enerzijds het risico van vertraging waardoor extra rentekosten ontstaan en anderzijds een risico van lagere (grond)opbrengsten door marktwerking. De omvang van deze risico's is standaard gesteld op een jaar rente over de nadelige boekwaarde en 10% lagere (grond)opbrengsten. Als daar aanleiding toe is dan is bij de projectrisico's voor het betreffende project een verhoogd marktrisico opgenomen.
- *Projectrisico's*: hierbij gaat het om specifiek aan projecten gerelateerde risico's, die afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd worden.

Hoewel bij risico's in eerste instantie aan nadelige gevolgen (negatieve risico's) gedacht wordt, zijn er ook voordelige gevolgen denkbaar (positieve risico's). Bijvoorbeeld het niet gebruiken van de gereserveerde bedragen in de post onvoorzien is een positief risico. Bij de bepaling van het risicoprofiel nemen wij zowel de negatieve als de positieve risico's mee.

Op basis van de huidige inzichten hebben we voor deze begroting het risicoprofiel geactualiseerd en daarbij de volgende gesaldeerde risico's berekend: € 1,4 miljoen aan marktrisico's, € 1,2 miljoen aan negatieve projectrisico's en € 1,4 miljoen aan positieve projectrisico's. Een vertaling van deze risico's naar een benodigde omvang van de financiële buffer geeft de volgende bandbreedte:

	Ondergrens	Bovengrens
Financiële buffer voor Marktrisico's	€ 407.000	€ 679.000
Financiële buffer voor Projectrisico's	<u>€ 195.000</u>	<u>€ 61.000</u>
Financiële buffer voor totaal risico's	€ 602.000	€ 740.000

We hebben dus per 1 januari 2018 voor de dekking van de risico's een weerstandsvermogen nodig van minimaal € 0,6 miljoen en maximaal € 0,7 miljoen. Ten opzichte van onze analyse van vorig jaar is het risicoprofiel over het totaal van de projecten licht afgenomen door de voortgang van de projecten.

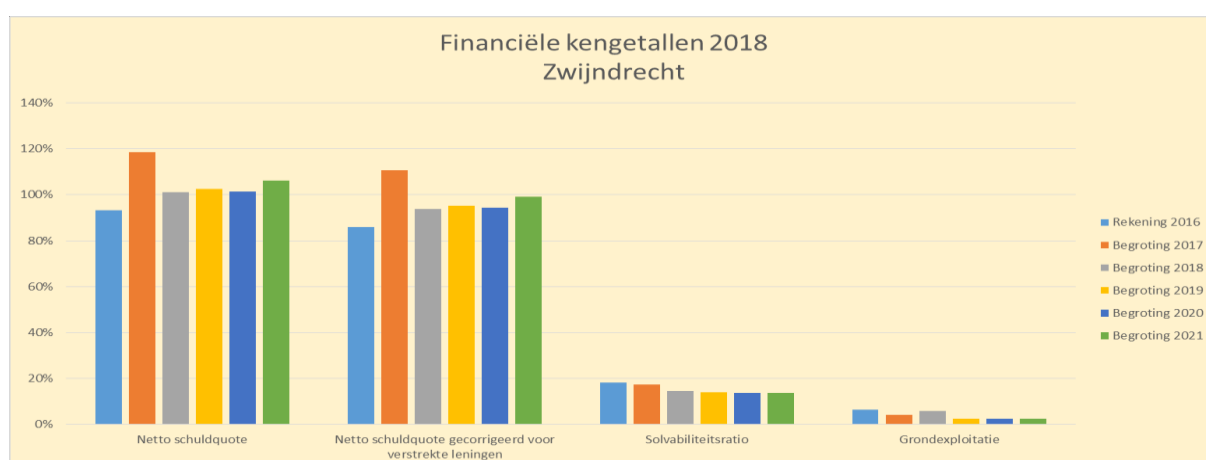
We beschikken naar verwachting eind 2017 over een saldo van € 0,4 miljoen in de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. Volgens de hiervoor beschreven systematiek voldoen we daarmee niet aan de ondergrens van de benodigde buffer en is de kans dat we een beroep moeten doen op de algemene reserve op het moment dat de risico's zich manifesteren reëel. Zeker als bedacht wordt dat het risicoprofiel een sommatie van positieve en negatieve risico's bevat waarvan het onwaarschijnlijk is dat die zich gelijktijdig zullen voordoen. Op de korte termijn kunnen vooral de negatieve risico's bij de verliesgevende projecten van invloed zijn op onze reserves. Immers een toename van een verwacht exploitatieverlies moet volgens de voorschriften ('voorzichtigheidsbeginsel') direct genomen worden en heeft dus direct gevolgen voor het eigen vermogen. Het gaat hierbij vooral om het project Euryza. Hoewel de merkbaar sterk verbeterde marktomstandigheden voor de woningbouw vertrouwen geven in de projectvoortgang blijft, vanwege de omvang en de looptijd, de te realiseren grondwaarde een bovengemiddeld risico.

Bij de positieve risico's heeft de mogelijke teruggaaf van de BTW over de investeringen in het LOC-schoolgebouw een relatief groot, in dit geval voordelig, effect op het benodigde weerstandsvermogen. Als ons beroep tegen de naheffing van de BTW tot een succes leidt, dan zijn de directe voordelige effecten beperkt omdat dit voordeel resulteert in lagere kapitaallasten over de komende circa 35 jaar. Op 30 mei 2016 heeft de Rechtbank geoordeeld dat de naheffingsaanslag ten onrechte is opgelegd. Het Gerechtshof heeft echter op 25 april 2017, nadat de Belastingdienst een hoger beroep had ingesteld, de uitspraak van de Rechtbank vernietigd. Wij hebben inmiddels beroep in cassatie ingesteld tegen de uitspraak van het Gerechtshof bij de Hoge Raad.

De grootste risico's op het gebied van grondexploitatie loopt Zwijndrecht echter, ondanks de significante verbetering van de grondexploitatie, bij de samenwerking met Hendrik-Ido-Ambacht in het project De Volgerlanden. Hoewel deze risico's niet onder het risicoprofiel grondbedrijf vallen, en dus niet gedekt worden door de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf, vermelden wij hier volledigheidshalve toch het risicoprofiel van de GREX 2017 voor dit project. Uit de risicosimulatie over de risico's die zich binnen drie jaar kunnen manifesteren volgt dat 90% zeker is dat deze risico's kunnen worden gedekt met een bedrag van € 4,1 miljoen (gewogen risicobedrag). Voor ons aandeel in het exploitatieverlies betekent dit een risico van € 1,6 miljoen (contante waarde 1 januari 2018). Door de omvang van de bedragen (een nog te realiseren investeringsvolume van € 55 miljoen en € 122 miljoen aan nog te realiseren opbrengsten) en de looptijd (tot eind 2028) zijn de risico's, ondanks de herstelde woningmarkt, groot. Via onze inbreng in de stuurgroep sturen wij, waar mogelijk, op een beperking van de kosten en de beheersing van de risico's en richten we alle inzet op de verkoop van gronden door in te spelen op marktontwikkelingen. We verwachten in het voorjaar van 2018 de geactualiseerde GREX 2018 aan te kunnen bieden inclusief een bijgewerkte risicoanalyse.

Recapitulatie Financiële kengetallen

Zwijndrecht	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Netto schuldquote	93%	119%	101%	103%	101%	106%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	86%	111%	94%	95%	94%	99%
Solvabiliteitsratio	18%	17%	14%	14%	14%	14%
Grondexploitatie	6%	4%	6%	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	3%	0,1%	0,1%	ntb	ntb	ntb
Belastingcapaciteit	112%	114%	115%	116%	117%	117%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De exploitatiebaten voor bestemming zijn gedaald, waardoor de netto schuldquote stijgt. De landelijke richtlijn voor de schuldquote is al jaren 130%. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit deze quote zelf, maar hangt af van andere factoren. De verschuiving van de netto schuldquote van 2017 ten opzichte van 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er in 2017 een grotere liquiditeitsbehoefte (netto vlottende schuld) was, dan die in 2018 verwacht wordt.

Een netto schuldquote van 100% blijft wenselijk en een schuldquote van 130% kan zorgelijk zijn. Met 101% en het meerjarig perspectief blijft deze quote onze aandacht houden.

Netto schuldquote

(Bedragen x € 1.000)

93	Begroting	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	112.696	130.696	132.658	126.115	129.813	139.703
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	39.033	37.697	17.607	22.755	18.633	15.323
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	9.223	11.117	10.475	10.475	10.475	10.475
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)	9.171	14.957	8.785	8.581	8.371	8.153
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	28.781	22.999	24.751	24.751	24.751	24.751
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	29	1.842	973	973	973	973
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	5.527	3.848	4.058	4.058	4.058	4.058
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	125.942	114.550	120.833	117.998	119.228	120.303
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	93%	119%	101%	103%	101%	106%

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hierbij is de netto schuld verminderd met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen. Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Deze correctie vindt plaats door de netto schuld te verminderen met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

(Bedragen x € 1.000)

93	Begroting	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	112.696	130.696	132.658	126.115	129.813	139.703
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	39.033	37.697	17.607	22.755	18.633	15.323
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	9.223	11.117	10.475	10.475	10.475	10.475
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f BBV)	9.171	14.957	8.785	8.581	8.371	8.153
	Verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties	3.520	3.348	3.173	2.993	2.807	2.616
	Verstrekte geldleningen aan overige verbonden partijen	1.612	1.632	1.632	1.632	1.632	1.632
	Verstrekte overige langlopende geldleningen	4.195	4.015	3.990	3.965	3.939	3.913
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	28.781	22.999	24.751	24.751	24.751	24.751
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	29	1.842	973	973	973	973
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	5.527	3.848	4.058	4.058	4.058	4.058
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	125.942	114.550	120.833	117.998	119.228	120.303
	Netto schuldquote gecorrigeerd (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	86%	111%	94%	95%	94%	99%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG hanteert als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. In 2018 wordt er meer materiele vaste activa op de balans geraamd, tegenover een verwachte daling van het eigen vermogen naar € 31 miljoen. Hierdoor valt het percentage van de solvabiliteit lager uit ten opzichte van 2017.

De verwachte stand van het eigen vermogen is relatief hoog met € 31 miljoen. De uitkomst van circa 14% kan daarom als redelijk worden ervaren.

Solvabiliteitsratio

(Bedragen x € 1.000)

93	Begroting	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	38.824	35.366	31.232	31.265	30.624	30.845
B	Balanstotaal	213.370	206.058	215.981	223.167	222.959	226.802
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	18%	17%	14%	14%	14%	14%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is dan ook van groot belang, omdat deze waarde bij de verkoop moet worden terugverdiend.

Voor de berekening van dit kengetal wordt de balanswaarde (= boekwaarde gecorrigeerd met de voorzieningen) van de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie (onderhanden werken) bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Hoe hoger het kengetal hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. De VNG geeft overigens geen richtlijn voor een acceptabele omvang van dit kengetal. De accountant zal jaarlijks moeten beoordelen in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie kan worden terugverdiend.

De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is ook van invloed op beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio, omdat de bouwgronden zijn gefinancierd met vreemd vermogen. De verwachte boekwaarden van de bouwgronden in exploitatie bedraagt € 6,8 miljoen.

Grondexploitatie		(Bedragen x € 1.000)					
93	Begroting	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	7.843	4.702	6.884	2.793	2.793	2.793
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	125.942	114.550	119.501	116.641	117.956	119.163
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	6%	4%	6%	2%	2%	2%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoeging aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Zoals uit onderstaande tabel blijkt is in onze gemeente sprake van een minimale positieve uitkomst.

Structurele exploitatieruimte (bedragen * 1.000)		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
A	Totale structurele lasten	119.113	113.928	121.663
B	Totale structurele baten	119.672	113.085	118.534
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	2.823	1.685	464
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	5.541	2.659	3.656
E	Totale baten	125.939	118.793	120.833
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+ (D-C)) / (E) x 100%	2,6%	0,1%	0,1%

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten (bestaande uit de afvalstoffen- en rioolheffing van een meerpersoonshuishouden en de OZB met een gemiddelde WOZ-waarde) te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Dit gebeurt op begrotingsbasis. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Zoals uit onderstaande tabel blijkt zitten wij boven het landelijk gemiddelde. De stijging van de percentages wordt veroorzaakt door met name de toename van het tarief voor de rioolheffing. Zie hiervoor ook de paragraaf lokale heffingen.

Belastingcapaciteit		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	229	231,51	233,46	235,33	237,68
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	268	274,92	283,08	291,54	300,28
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	309	320,00	324,44	327,70	331,00
D	Eventuele heffingskorting	0	0,00	0,00	0,00	0,00
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	806	826,43	840,98	854,57	868,96
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	722	723,00	730,00	737,00	745,00
	Woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F x 100%)	112%	114%	115%	116%	117%

Conclusie op basis van de kengetallen

Zwijndrecht heeft ten opzichte van de VNG-norm een acceptabele schuldpositie die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio.

De financiering van de grondpositie met vreemd vermogen maakt onderdeel uit van deze schuldpositie. Het uitgangspunt is overigens dat deze investeringen op termijn worden terugverdiend uit de verkoop van de gronden.

Door het langzaam stijgend investeringsniveau zullen de schuldquotes zich de komende jaren in negatieve zin ontwikkelen en de solvabiliteitsratio zal iets afnemen. Daar staat tegenover dat investeringen leiden tot een toekomstbestendig voorzieningenniveau. De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten (waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), bijna volledig worden gedekt door structurele baten. De woonlasten liggen boven het landelijk gemiddelde.